

10

DE LIEFDE TOT HET GELD.

LEERREDE

OVER

LUKAS XII: 15.

DOOR

ADOLPHE MONOD.

AMSTERDAM,
H. DE HOOGH & Co.

Prijs 10 ex. f 1.00.

Indien het ons waarlijk te doen is om van de zonde verlost te worden, dan moeten wij niet een enkelen tak, maar den wortel bestrijden en uitroeien. Blijkens Gods onfeilbaar woord is liefde tot het geld en een vriend daarvan te zijn, de oorzaak van alle zonden. Het is dan ook daarom, dat den liefhebber van het geld het koninkrijk der hemelen ontzegd wordt, evenzeer als den hoereerder en den dronkaard. Voor velen echter schijnt de vraag, wat gierig te zijn, beteekent, niet recht duidelijk beantwoord. De reden van deze niet duidelijke beantwoording vloeit uit gebrek aan zelfkennis of uit gebrek aan personen, die ons *de* waarheid zeggen. Te meer is dit gebrek aan zelfkennis algemeen, naarmate de welvaart nog al veler harten en handen ontsluit, maar verraadt evenwel het bestaan van den wortel van alle kwaad, die meer en meer onvatbaar maakt voor zelfontdekking. Maar ook is het waar dat velen, die in waarheid den Heer belijden, zich onttrekken aan *algemeene* weldadigheid. Deze komt daarom voor rekening van slechts enkelen, die nu gedrongen door hun oprecht geweten, dikwijls dubbel en meer dan dubbel bijdragen voor de uitbreiding van Gods Koninkrijk, enz. Voor deze laatsten is dit niet anders dan een rijke zegen, verwaardigd te worden den Heer met hunne goederen te dienen, maar voor de anderen kan de ontbering van dien zegen niet zonder schade voor hunne ziel zijn.

Als David zich niet ontziet om oprecht zich voor God aan te klagen en den noodkreet slaakt: »Hoe kleeft mijne ziel aan 't stof'' dan mag de Christen zich immers wel vrijelijk voor God ter toetse stellen. In ieders hart woont de gierigheid, want zij is de bron van alle kwaad, en zij kan alleen onderdrukt en overwonnen worden door liefde tot Gods getuigenis d. w. z. tot de geheele getuigenis Gods in Zijn Woord.

Welnu, de verhandeling van Adolphe Monod over: »*wacht u voor liefde tot het geld*'' houdt de volle getuigenis Gods in, en is zeer geschikt om ieder oprechte te ontdekken (de onoprechte laat zich niet ontdekken,) en zal daarom voor velen, tot rijken zegen zijn. Voor den mildadige is een roem weggelegd in de toekomst van onzen Heer Jezus Christus, en daarom zijn ze niet over te vele en te groote offers te beklagen; maar Paulus, die dien zelfden roem wegdroeg en ze voor geen geld wilde ijdel maken, wilde toch dat er in de gemeente gelijkheid zij in weldadigheid.

Om dit onder de Nederlandsche Christenen te bevorderen, wordt deze uitgave op zoo onbekrompen wijze door eenige vrienden bevorderd. God zegene dat heerlijk doel!

NN.

DE LIEFDE TOT HET GELD.

Ziet toe, wacht u van de gierigheid.

(Luk. XII: 15.)

(De lezer wordt uitgenoodigd het teksthoofdstuk te lezen van vs. 13 tot 34).

De waarschuwing, die de Heer in onzen tekst aan zijne discipelen geeft, heeft iets treffends en plegtigs, dat eene meer dan gewone aandacht vraagt. Men bespeurt dat Hij hen opmerkzaam heeft willen maken op zekere gevaarvolle begoochelingen. En welke zijn die? Wij gelooven er drie voorname te moeten aanwijzen: *Men bedriegt zich in den aard der gierigheid;*

men bedriegt zich in het oordeel, dat God over haar velt;
en men bedriegt zich in de heerschappij, die zij onder de menschen uitoefent. Wij zullen daarom in deze leerrede aantoonen: Wat de gierigheid is; hoe misdadig zij is; en hoe algemeen zij is.

Men bedriegt zich in den aard der gierigheid. Dit is minder onze schuld, dan die van onze taal, die hierin niet overeenkomt met de taal der Schrift. Wij noemen gewoonlijk iemand gierig, die het geld liefheeft om het geld, die slechts denkt om op te hoopen, zonder er een ander eenig genot van te schenken, ja zonder er zich zelven naauwelijks eenig genot van te veroorloven. Is het dan te verwonderen dat wij, die van der jeugd af aan aan deze wijze van uitdrukking gewoon zijn, haar ook onwillekeurig toepassen op de woorden van de Schrift, en in den gierigaard, dien zij veroordeelt, denzelfde zien, over wiens karigheid de wereld het vonnis velt. Ik zeg onwillekeurig; en toch, wij hebben ook eene geheime beweegreden om het op deze wijze te verstaan. Want dewijl die soort van gierigheid gelukkig slechts zelden bij ons voorkomt, en de meesten onzer daarvan niet beschuldigd kunnen worden, spreken wij ons zelven

vrij, en kunnen met zelfvoldoening zeggen: Die man ben ik niet. Doch neemt u in acht, dat gij u niet geruststelt op grond van een woord, en wel van een kwalijk begrepen woord. De gierigaard in de taal des Bijbels is niet dezelfde als de gierigaard in onze taal. De Bijbel geeft dezen naam niet aan den geldverzamelenden vrek alleen, hij houdt zich naauwelijks met hem bezig. In de Heilige Schrift zult gij geene enkele plaats vinden, waar zulk een karakter naauwkeurig geschetst wordt¹⁾; zulk eene karakterschets moet gij zoeken in de apokryfe geschriften, of bij de ongewijde schrijvers, of op het tooneel. Gewis heeft de Heilige Geest gerekend op de menschelijke rede, dat die eene zoo ernstige zonde, eene zoo verachtelijke verkeerdheid in het licht zou stellen, zoo als zij verdient. Die gierigheid is eene schande, eene dwaasheid, eene krankheid; de wereld heeft te veel van haar te lijden, om haar ooit te verdragen; daarom behandelt zij ook degenen, die met deze ondeugd besmet zijn, strenger dan zij een losbandig of goddeloos mensch doen zou.

De gierigheid, waarvoor de Heer hier zegt dat wij ons wachten zullen, is iets geheel anders. Wij zien dit uit de omstandigheid, die Hem tot deze waarschuwing aanleiding gaf, zoowel als uit de gelijkenis, die haar als een levend voorbeeld voorstelt. Er kwam iemand tot den Heer en zeide: *Meester, zeg tot mijnen broeder, dat hij met mij de erfenis dede.* Welk blijk van gierigheid vinden wij in dat verzoek, indien men alleen aan eene vrekke schraapzucht den naam van gierigheid geeft? Waarin zou dan de gierigheid bestaan van den rijken man in de gelijkenis, dien de Heer ons voorstelt als tot zich zelve zeggende: *Ik zal mijne schuren afbreken, en grootere bouwen, en zal aldaar verzamelen al dit mijn gewas en deze mijne goederen; en ik zal tot mijne ziel zeggen: ziele gij hebt vele goederen, die opgelegd zijn voor vele jaren; neem rust, eet, drink, wees vrolijk.* Dit is de taal niet van iemand, die de uiterste spaarzaamheid in acht neemt, maar die van een zelfzuchtigen verkwister. En bij de toepassing, die de Heer voor zijne discipelen van deze gelijkenis maakt, waarschuwt Hij hen ook niet tegen schraapzucht maar tegen angstige bekommering en tegen den dorst naar rijkdommen. Om den waren zin te ontdekken, die door den Heer en door den Bijbel aan het woord *gierigheid* gehecht wordt, hebben wij slechts acht te geven op de beteekenis, die de woorden in den oorspronkelijken tekst hebben, een middel

1) De plaats, die er het naaste bij komt, is Pred. IV: 8. Daar is er één en geen tweede, hij heeft ook geen kind noch broeder; nogtans is van al zijnen arbeid geen einde, ook wordt zijn oog niet verzadigd van den rijkdom, en zegt niet, voor wien arbeid ik toch en doe mijne ziel gebrek hebben van het goede?

dat niet genoeg kan aanbevolen worden aan hen, wier taak het is de Schrift te verklaren, en dat vaak van meer nut is dan de diepzinnigste nasporingen. Er zijn drie woorden, die in onze vertalingen uitgedrukt worden door het woord *gierigaard*, of *gierigheid*. Het eerste beteekent *iemand die winst bejaagt*, en niet zeer naauwgezet is in de keuze der middelen, die hem daartoe kunnen leiden. Zie b. v. Exod. XVIII : 21 ; Ps CXIX : 36 enz. Het tweede beteekent *iemand die altijd meer hebben wil*. Dat woord komt in onzen tekst voor. En ook Rom. I 29 ; I Kor. V : 10, en elders. Het derde eindelijk beteekent eenvoudig *iemand die het geld liefheeft*. Wanneer wij dus in onzen Bijbel lezen : De Farizeën, die *geldgierig* waren, beschimpten Hem, Luk. XVI : 14 ; dat een opziener niet *geldgierig* moet zijn, 1 Tim. III : 3 ; uw wandel zij zonder *geldgierigheid*, Hebr. XIII : 5, dan staat er in het oorspronkelijke : De Farizeën, die *vrienden van het geld* waren, beschimpten Hem ; een opziener moet *geen vriend van het geld wezen* ; uw wandel zij zonder *liefde tot het geld*. Zoo beteekenen ook de volgende uitdrukkingen, die PAULUS gebruikt om het vreeselijk tafereel van de laatste dagen te schetsen : de menschen zullen zijn liefhebbers van zich zelve, geldgierig, meer liefhebbers van de wellusten dan liefhebbers Gods, in de Grieksche taal letterlijk : vrienden van zich zelve, vrienden van het vermaak meer dan vrienden van God. Aldus zien wij uit den Bijbel zelf, wat hij door *een gierigaard* te verstaan geeft. Een gierigaard is een vriend van het geld, de gierigheid is de liefde tot het geld. Door deze uitlegging wordt alles in onzen tekst duidelijk. De man, die wil dat JESUS zijn broeder gebieden zal de erfenis met hem te deelen, is gierig ; hij is een vriend, een beminnaar van het geld ; anders zou hij ook de woorden des levens, die den Heer van de lippen vloeiden, niet hebben afgebroken, om over de nietige belangen zijner aardsche goederen te spreken. De rijke man uit de gelijkenis, is gierig, hij is een vriend van het geld, anders zou hij er ook minder naar gestreefd hebben om voor zich zelve schatten te verzamelen, dan rijk te worden in God. De discipelen zouden evenzeer door gierigheid of geldliefde gezondigd hebben, indien zij zich over het aardsche bekommerd, of hun schat hier op aarde gezocht hadden.

Het is nu bijna overbodig te zeggen, dat degeen, dien de Bijbel een gierigaard of vriend van het geld noemt, iemand is die het geld bovenmate liefheeft, even als men iemand een vriend van vermaken noemt, die zich door de liefde tot het vermaak laat beheerschen. Het geld heeft eene wezenlijke waarde, die de wijze niet miskennen zal. Het is een gevolg van den toestand der menschelijke maatschappij, daar het geld de sleutel is tot alle genot, tot alle voorregten. Het geld bevat om zoo

te zeggen, de geheele wereld in een klein bestek in zich. Die geld heeft, houdt in zekeren zin alles, wat begeerlijk in zijne oogen is, landerijen en huizen, eten en drinken, de middelen om zich te vermaken en zijn verstand te verrijken, ja zelfs de denkwijze en de gunst van anderen over hem, in zijne kas besloten. Dit is de orde der natuur, en die mogen wij niet berispen, daar zij het gezag van Gods Woord vóór zich heeft. *De wijsheid is goed met een erfdeel (of zoo goed als een erfdeel), want de wijsheid is tot eene schaduw, Pred. VII: 11, 12. Men maakt maaltijden om te lagchen, en de wijn verheugt de levenden, en het geld verantwoordt alles. Pred. X: 19.* Wij behoeven het niet alleen voor onze tijdelijke welvaart, maar ook om aan onze dringende behoeften, maar ook om aan onze heilige verplichtingen te voldoen. Dat wij verlangen geld te bezitten, is even onschuldig als dat wij verlangen te leven; maar de overgang van deze geoorloofde begeerte tot eene bovenmatige begeerte, is kort en is glibberig. Wanneer men de onweêrstaanbare kracht ziet, waarmede het geld alles tot zich trekt, geeft men zoo ligt toe aan de verzoeking om het als het hoogste van alle goederen na te jagen, en dan vereenigt zich alle wereldliefde, die er in ons hart woont, in één punt te zamen, en verbergt zich achter de liefde tot het geld. Eerst heeft men het lief om de voorregten die het verschafft, en allengs komt men er toe het geld om het geld lief te hebben, of zoo u dat liever is, om er gebruik van te kunnen maken in onvoorziene omstandigheden, waarin men zich voorstelt het te behoeven, in eene toekomst, die men welligt niet eens beleven zal. Men weet zekere uitersten te vermijden, en men gaat in de wereld niet voor een gierigaard door, maar wordt desniettemin beheerscht door den dorst naar rijkdommen; daaraan heeft men zijn hart gehecht. Die begeerte breidt zich al verder en verder als eene aanstekende ziekte uit; de menschen voeden haar de een bij den ander, en menig zwijgende blik schijnt te zeggen: Smaakt en ziet hoe goed het geld is! Aldus vormt en ontwikkelt zich trapsgewijze eene liefde tot het geld, die de perken te buiten gaat, die de godsvrucht overheerscht, in plaats van zich door haar te laten leiden, en die dengene, in wien zij woont, volgens het woord van den Heer, *een dienaar maakt van den Mammon.*

Deze liefde tot het geld neemt verschillende gestalten aan en verandert bij de menschen van naam, zonder te veranderen voor God, die het hart aanziet. De een heeft het geld lief, om het te bewaren; dat is de eigenlijke *gierigaard*, de gierigaard naar de taal der wereld. Welligt zal hij, om dien schandnaam te ontgaan, op eene of andere wijze den uiterlijken schijn ontwijken; maar men gevoelt toch dat, zoo men hem zijn schat ontnemt,

men hem een deel ontneemt van zijn aanzijn, en hij zou van het geld wel zeggen willen, wat God van het bloed gezegd heeft: *het geld is het leven*. De gierigaards van die soort zijn niet zoo zeldzaam als men wel denkt; maar zij zijn zeer behendig om zich schuil te houden, en dikwijls openbaart zich het geheim van hunne vrekkelijke geaardheid eerst na hunnen dood. Een ander heeft het geld slechts lief om het te verteren; dat is *de verkwistende gierigaard*: want men kan gierig en tevens verkwistend zijn; wel niet naar ons spraakgebruik, maar in den stijl des Bijbels; de verkwister moet noodwendig een vriend van het geld wezen, omdat hij het zooveel meer dan anderen behoeft. Deze twee neigingen, sluiten elkander niet uit, integendeel zij voeden elkander, dewijl de verkwisting altijd de goldliefde levendig houdt; en de liefde tot het geld de verkwisting voorziet van hetgeen zij tot hare instandhouding als dagelijksch brood behoeft. Een geschiedschrijver, die menschenkennis bezat, heeft een groot misdadiger eens in twee trekken geschetst, als: Begeerig naar het goed van anderen, en verkwistend met het zijne¹⁾. Een derde heeft het geld lief om de eer van het te verwerven; dat is *de eerzuchtige gierigaard*. Niet de zucht om geld op te hoopen beheerscht hem, evenmin die om het te verkwisten; neen, het vermaak zijner oogen en de trots van zijn hart bestaat daarin, dat hij stroomen van goud door zijne handen ziet gaan. Van deze drie soorten van hebzucht, is de vrekkelijke bijzonder de ondeugd des ouderdoms, de verkwistende de ondeugd van de jeugd, en de eerzuchtige die van den rijpen leeftijd. De gierigheid is overigens eigen aan alle standen. Een rijke, die zijn geluk doet afhangen van zijne fortuin, en die altijd begeerig is daarbij te voegen, die minder rijk kan heeten door hetgeen hij heeft, dan arm door hetgeen hem ontbreekt, is een vriend van het geld, is geldgierig. Maar een arme is het evenzeer, indien hij zich niet voegen kan in den stand, hem door God aangewezen, en indien zijn hart het geld najaagt als het hoogste goed. Bij beiden is het beginsel hetzelfde, en het is ligt in te zien dat, indien de een in den toestand des anderen geplaatst was, hij ook zijne gezindheden hebben zou. In één woord, de gierigheid is de hebzucht onder alle mogelijke vormen en in alle standen; zij is de zelfzucht, toegepast op het geld.

Is de ondeugd, die wij gewoon zijn gierigheid te noemen, onder ons niet zeer gewoon, iedereen zal toestemmen dat die, welke wij gezien hebben dat de Bijbel aldus noemt, veel algemeener is. Maar is de gierigheid dan zoo strafwaardig? Waarom

1) Zoo spreekt SALLUSTIUS VAN CATILINA.

worden wij met zoo veel nadruk tegen haar gewaarschuwd: *Ziet toe en wacht u van de geldgierigheid?*

Men bedriegt zich in het oordeel, dat God over de gierigheid velt. Het staat ons toch vrij, zoo denkt men, om ons zooveel wij kunnen te verrijken, en vervolgens met hetgeen wij verworven hebben te doen wat wij willen. En aldus geeft men zich aan de gierigheid over. Men zou zich niet aan onmatigheid of aan diefstal schuldig maken; maar de gierigheid schijnt eene zonde van een geheel verschillenden aard te wezen. Terwijl die andere ondeugden een schandelijken glimp op iemand werpen die ieders blikken ergert, terwijl zij wanordelijkheden na zich slepen, die de rust der maatschappij, den vrede der huisgezinnen verstoren, heeft de gierigheid iets voorzigtigs: zij schuwt het gerucht en vermijdt de opspraak; zij houdt over het algemeen een welvoegelijken gang, waardoor zij de achting der wereld wint, die haar gaarne met den naam van edele eerzucht, nuttige nijverheid, prijzenswaardige spaarzaamheid betitelt. Ik wil nog meer toestemmen: de gierigaard kan godsdienstige gewoonten hebben, hij kan het voorbeeld geven van eerbied voor de openbare godsdienstoefeningen en voor het Woord van God. *De liefde tot het geld*, zegt een christelijke geleerde, *is bijna de eenige ondeugd, waaraan men zich overgeven kan, en daarbij den schijn van godsvrucht bewaren.* Maar weet gij welk gevolg hij hieruit trekt? dit: *Het staat te vreezen, dat onder alle zonden de gierigheid de meeste menschen in het verderf zal storten, die naar het uiterlijk te oordeelen God dienen¹⁾*; want, gelijk JEZUS tot de Farizeën zeide: *Wat hoog is onder de menschen, dat is een gruwel voor God* (Luk. XVI: 15). Overweegt dit woord wel. Het heeft onmiddellijk betrekking op ons onderwerp. JEZUS had door de gelijkenis van den onregtvaardigen rentmeester het gebruik uitgelegd, dat een vroom mensch van zijne schatten maken moet. Hij had geëindigd met te zeggen, dat niemand God kan dienen, zoo hij door de liefde tot het geld beheerscht wordt. *En de Farizeën, die het geld liefhadden*, en die niet minder doorgingen voor voorbeelden van godsvrucht, *deze woorden hoorende, beschimpten Hem.* Toen sprak de Heer op plegtigen toon deze waaarschuwing tot hen: *Gij zijt het, die u zelven regtvaardigt voor de menschen, maar God kent uwe harten; want wat hoog is onder de menschen is een gruwel voor God.*

Derhalve hoedanig de wereld daarover oordeelt, de deugd en de godsvrucht van iemand, die het geld liefheeft, is, volgens JEZUS CHRISTUS, een gruwel voor God. En waarom? Omdat

1) ANDREW FULLES.

God de harten kent. Onder dat eerlijk uiterlijk, onder dien schijn van godsvrucht, onderkent Hij in het hart van den gierigaard een afgrond van goddeloosheid. Wat toch is inderdaad de geldliefde anders, dan dat God is ontroond en de Mammon zijne plaats heeft ingenomen? De gierigaard heeft den Mammon lief, zoo als hij God moest liefhebben, *met geheel zijn harts, met geheel zijne ziel, met geheel zijne kracht, met geheel zijn ver tand.* Hij gaat nog verder: hij stelt zijn vertrouwen op den Mammon, gelijk hij vertrouwen moest op den Heer. *Terwijl de ware discipel van Jezus Christus zijne hoop niet stelt op de ongestadigheid des rijkdoms, maar op den levenden God, die ons alle dingen rijkelijk verleent om te genieten,* (1 Timoth. VI: 17) *zegt zich de gierigaard en lastert den Heer,* (Ps. X: 3); *hij heeft het goud tot zijne hope gezet, en tot het fijn goud gezegd: Gij zijt mijn vertrouwen* (Job XXXI: 24). Daarom noemt de Heilige Geest den gierigaard een afgodendienaar (Efez. V: 5). De Heer verklaart dan ook, dat de liefde tot het geld volstrekt onbestaanbaar is met de liefde tot God. *Niemand kan twee heeren dienen,* heeft Hij bij meer dan ééne gelegenheid gezegd: *want òf hij zal den eenen haten en den anderen liefhebben, òf hij zal den eenen aanhangen en den anderen verachten; gij kunt niet God dienen en den Mammon.* Dat die beiden met elkander onmogelijk te zamen kunnen gaan, blijkt bovendien ook uit de wijze, waarop de vriend van het geld zich verontschuldigt; hij kan zijne liefde tot het geld niet verdedigen dan door te erkennen, dat hij het geloof heeft verloochend. Hetgeen ik bezit is het mijne, het staat mij vrij daarmede te doen wat ik wil. Hoe! is hetgeen gij bezit het uwe? Staat het u vrij daarmede te doen wat gij wilt? Maar doet gij dan afstand van uwen Meester, die u zoo duur heeft gekocht? Behoort niet alles wat gij bezit aan JESUS CHRISTUS? Behoort gij zelf Hem niet toe? Indien dan uw ligchaam en uw geest niet meer de uwe zijn (1 Kor. VI: 19, 20); indien gij voor CHRISTUS uw vader, uwe moeder, uwe vrouw, uwe kinderen, uwe broeders en zusters, ja ook uw eigen leven (Luk. XIV: 29) moet over hebben, is dan uw geld zoo heilig, dat het alleen op die algemeene overgave eene uitzondering maakt? Hoe! is hetgeen gij bezit het uwe? Staat het u vrij daarmede te doen wat gij wilt? Waarom zou niet een ander met evenveel regt zeggen: Mijn geest behoort mij; het staat mij vrij dien te gebruiken tot gedachten die hem ontreinigen of tot overleggingen, die hem bederven? Of een derde: Mijn ligchaam behoort mij; het staat mij vrij, mijne leden te gebruiken tot onreinheid en ongerechtigheid? *Nee,* zegt de apostel, *want uw ligchaam en uwe leden zijn van CHRISTUS* (1 Kor. VI: 15); en ik zeg hem na: *Nee,* want alles wat gij bezit, is het eigendom

van CHRISTUS, Hij is er de wezenlijke eigenaar van, gij zijt slechts de rentmeester, en gij zijt verplicht het te gebruiken tot zijne dienst. Wie anders handelt is naar het oordeel van den Heer ontrouw (Luk. XVI: 12), even ontrouw als de rentmeester in de gelijkenis, die de goederen, welke hem toebetrouwd zijn, voor zich zelven gebruikt. Hoe! is hetgeen gij bezit, het uwe? Staat het u vrij daarmede te doen wat gij wilt? Bedenkt dat er slechts ééne wijze is om deze aanmatiging geldig te maken, namelijk door afstand te doen van JEZUS CHRISTUS. Het komt u niet toe de voorwaarden te maken van uw verbond met Hem; die heeft Hij gemaakt, en gij vindt ze geschreven in zijn Woord: *Wie van u, die niet verlaat alles wat hij heeft, die kan mijn discipel niet zijn* (Luk. XIV: 33). In geen geval kunt gij God dienen en den Mammon. De liefde tot het geld maakt eene scheiding tusschen uw hart en den Heer, zij is afgodendienst, zij is een gruwel voor God.

Zoo als de boom is, zoo is ook de vrucht. Gij hebt gezien wat de liefde tot het geld in het hart werkt, thans zult gij zien welke werken er het gevolg van zijn. De liefde tot het geld (de geldgierigheid) is een wortel van alle kwaad (1 Timoth. VI: 10.) Zoo wij dit onderwerp in zijn geheelen omvang behandelen wilden, het zou stof voor een boekdeel opleveren, maar niet in eene leerrede afgehandeld kunnen worden. Bepalen wij ons daarom tot het onderzoek, hoe de liefde tot het geld te allen tijde de uitbreiding van het Godsrijk heeft tegengewerkt.

Ik sla het Oude Testament op, en vind dat onder de menigte van misdrijven, waardoor de menschen zoo veel zij vermogten de bedoelingen Gods tot het heil der volkeren hebben tegengewerkt, die de aller afschuwelijkste zijn, welke hun oorsprong uit de liefde tot het geld genomen hebben. Wat was de oorzaak dat BILEAM zich verhardde tegen de waarschuwingen Gods, tegen de stem van zijn geweten, tegen het ontbloote zwaard van den engel, tegen het wonder van het spreken van zijn onvernunftig dier, en dat hij beurtelings goddelooze toverkunsten of schandelijke verleidingen in het werk stelde, ten einde voor het uitverkoren volk den weg naar het beloofde land te sluiten? Het was de liefde tot het geld. Wat dreef ACHAN aan om den ban te verbreken, het bevel Gods te overtreden en den goddelijken toorn op de zegevierende wapenen van Israël te doen nederdalen? Het was de liefde tot het geld. Wat spoorde GEHAZI aan om NAÏMANS ontluikend geloof te ergeren, om de belangeloosheid van een heiligen profeet vruchteloos te maken, om hem misschien onder de verdenking te brengen van huichelarij? Het was de liefde tot het geld. Wat gaf aanleiding dat er in Israël ontrouwe regeerders, goddelooze regters, leugenprofeten

gevonden werden, die het volk Gods deden afdwalen en op verkeerde wegen wandelen? Het was de liefde tot het geld.

Gaan wij tot het Nieuwe Testament over: daar zien wij het kwaad aanwassen en eene nog schrikwekkender gedaante aannemen. Nauwelijks is de Heer in zijn werk opgetreden, of de geld-liefde verheft zich tegen Hem: zij is overal op zijn weg te vinden en betwist Hem elke schrede die Hij doet. Zij miskent en verlaat Hem in den persoon van den rijken jongeling; zij wekt zijn heiligen toorn in de verkoopers, die in den tempel waren; zij haat, bespot en vervolgt Hem in de Farizeën; en in den persoon van JUDAS besteelt zij de vrucht zijner liefde voor de armen, ziet met een begeerig oog het erbewijs aan, dat eene voorbereiding was voor zijne begrafenis, zij verraaft, verkoopt en levert Hem over in de handen zijner vijanden. Zij is een voorbeduidend misdrijf, dat een treurig licht werpt op de toekomst der kerk van CHRISTUS! Dezelfde begeerlijkheid, die het bloed van den Zoon Gods voor dertig zilverlingen verkocht, is ook de krachtigste bewerkster om de menschen te berooven van het onschatbare voorregt door dat onschatbaar bloed verworven; want zij zal zich evenzeer verzetten tegen de zaligheid van den mensch, als tegen de getrouwheid der Gemeente en tegen de bekeering der wereld.

Tegen de zaligheid van den mensch Een mensch kan zich niet tot den Heer wenden, of de gierigheid is ook dáár als een gedurige hinderlaag om zijne voornemens te dwarsboomen, van zijne eerste godsdienstige indrukken af, tot het hoogste punt dat zijn geloof bereikt. Is hij door den Heer geroepen en tot het groote feestmaal genoodigd, dan komt de liefde tot het geld tusschen beide en van de drie genoodigden zijn er twee die zeggen: *ik heb een akker gekocht, of ik heb vijf jok ossen gekocht* (Luk. XIV: 18, 19). Heeft hij het oor aan den Heer geleend en het goede zaad in zijn hart ontvangen, dan doet de liefde tot het geld er aanstonds *de doornen opwassen*; weldra bedreigen *de zorgvuldigheden dezer wereld en de verleiding des rijkdoms het woord te verstikken en het onvruchtbaar te maken* (Matth. XIII: 22). Is hij verder gevorderd en heeft hij eenigen tijd de wegen der godsvrucht bewandeld, de liefde tot het geld geeft nog de hoop niet op, om er hem van af te leiden, en hem te maken tot *een van degenen, die lust tot het geld hadden en van het geloof zijn afgedwaald* (1Tim. VI: 10). Gelukkig zoo *hij de geheele wapenrusting Gods heeft aangenomen en in den boozen dag wederstaat, en alles verrigt hebbende, staande kan blijven* (Efez. VI: 13). Gelukkig zoo hij de onvoorzigtige reizigers niet navolgt, die ons door BUNJAN worden voorgesteld, en op den aandrang van DEMAS den weg naar de heilige stad verlaten en de zilvermijn bezoeken op

den heuvel des gewins ¹⁾. Wat is hun daar overkomen? zoo vervolgt de geestige schrijver. Zijn zij in den put gestort, toen zij over den rand heen zagen? of zijn zij in de mijn gebleven om er in te graven? of zijn zij verstikt door de dampen die er uit opstijgen? Ik weet het niet. Ik heb opgemerkt, dat men hen nimmer weer op den weg gezien heeft.

De liefde tot het geld verzet zich niet minder tegen de getrouwheid der Gemeente. Wie kent de geschiedenis niet der Christelijke kerk! Wie weet niet welk een treurigen invloed de liefde tot het geld op hare ontwikkeling, hare inrigting, hare tucht, ja op hare leer gehad heeft? Wien is het niet bekend, dat de Gemeente, den regel van haren Stichter met voeten tredende, zoo ver gekomen is, dat zij de waarheid van God, zijne beloften, zijne bedreigingen, den hemel en de hel, de heiligheid en de zonde tot een voorwerp van handel maakt, zoodat haar naam spreekwoordelijk als een voorwerp van feilbaarheid genoemd wordt? Doch wij zouden geen einde vinden, indien wij al het kwaad wilden opsommen, dat de liefde tot het geld aan de Gemeente berokkend heeft; wij willen daarom alleen spreken van het goede, dat zij heeft tegengehouden. De Gemeente werd, tot heil der wereld, in het midden van de wereld gesteld. De Christenen moeten, als bezitters van het eeuwige leven, dat leven mededeelen aan allen, die hen omringen, tot aan het einde der aarde; het is de bestemming der Gemeente, de zendingen voor het geheele menschengeslacht te zijn. Dat heeft zij ook van haar oorsprong af aan begrepen, en de engel in de Openbaring, die door het midden van den hemel vliegt, met het eeuwig Evangelie in de hand, is een getrouw beeld van den ijver, waarmede de eerste discipelen werkzaam waren, om landen bij landen te winnen voor het Koninkrijk van Christus.

Maar waardoor verslaptte die ijver van eeuw tot eeuw? Waardoor werd die glorierijke overwinning in haar loop gestuit, is zij teruggedeeind, en eindelijk beperkt tot een betrekkelijk klein gedeelte van onzen aardbol? Waardoor hebben zelfs die natiën, in wier boezem God het aloude geloof op nieuw heeft doen ontbranden, drie eeuwen noodig gehad, om tot de bewustheid te komen van hetgeen zij aan de Heidenen verschuldigd waren? Waarom vindt, helaas! die heilige zaak, die geheel het Christendom bezielen moest, ook thans nog onder ons zoo vele harten vijandig of onverschillig? Een kerkvader, CYPRIANUS, zal er ons het antwoord op geven; oordeelt of hetgeen hij in de derde eeuw van de christelijke jaartelling schreef, niet ook op den tegenwoordigen tijd van toepassing is: *Iedereen*, zegt die heilige

¹⁾ In: des Christens reize naar de Eeuwigheid.

kerkvader zuchtende, *iedereen legt er zich op toe om zijn erfgoed te vergrooten; en de Christenen, zonder te denken aan hetgeen de geloovigen uit den tijd der Apostelen deden en hetgeen men te allen tijde doen moest, hebben eene overheerschende drift, eene overzadelijke zucht om hun rijkdom te vermeerderen.* In zulke omstandigheden zoekt men te vergeefs naar die krachtige belangstelling in het zieleheil van anderen, die alleen den zendingsijver kan doen ontstaan, die edelmoedige offers, waardoor hij alleen werkzaam kan zijn. De zendingsarbeid was dan ook geheel verlaten, of werd althans verzuimd, en welk een heerlijke arbeid! De wereld kwijnde weg van honger, van honger naar het Woord van God. De Heer werd met innerlijke ontferming bewogen. De boodschap der genade was gereed. Het was de taak der Gemeente haar mede te deelen en te verspreiden onder alle hemelstreken, en niet te rusten, zoolang er op aarde een volk, een geslacht, een mensch werd gevonden, tot wien de blijde boodschap nog niet gekomen was. Een tijdlang was de Gemeente getrouw; maar de geest der eeuw kwam boven en verlamde hare werkzaamheid. Omdat het kwaad minder dringend hulp vordert? Neen; maar de Kerk heeft andere zorgen; even als de wereld houdt zij zich bezig met te koopen en te verkoopen en winst te doen. Zij is te getrouw aan den Mammon om getrouw aan den Heer te kunnen zijn!

De liefde tot het geld doet de Gemeente nog een ander kwaad. Niet alleen belemmert zij haar om der wereld het Evangelie te verkondigen, maar zij maakt dat de wereld door haar geïrgerd wordt. Oordeelt zelf: dat de wereldling zijn hart hecht aan het geld, dat de sleutel is tot alles wat de wereld kan aanbieden, dat moest men verwachten; maar gij Christenen, die in het Evangelie gelooft, gij moest er ook den geest van aannemen, en u schatten vergaderen in den hemel; en daar gij allereerst het koninkrijk Gods en zijne gerechtigheid zoekt, moesten alle andere belangen weinig of geene waarde voor u hebben in vergelijking met het ééne noodige. O, dat hetgeen uwe beginselen u leeren omtrent het afstand doen van de wereld en wat zij biedt, in uw wandel ware doorgedrongen! zou dan uw voorbeeld onder de menschen niet een heiligen naijver hebben doen ontstaan, gelijk eertijds het geloof der martelaren aan de Heidenen inboezemde? En zou de wereld wanneer zij u datgene zag opofferen, waartoe zij zelve het allerminst in staat is, niet beleden hebben dat God inderdaad onder u is? Maar wat is er gebeurd? De wereld heeft u als Christenen hooren spreken, en heeft gezien dat gij voortgingt om te handelen zoo als zij. Zij heeft gezien dat gij, evenzeer als zij, gehecht zijt aan het geld; dat gij even begeerig zijt om het te verkrijgen, even moeilijk er van

scheiden kunt. En wat wilt gij dan dat zij denken zal, niet van u, die zoo gering zijt, maar van het Evangelie? Heeft dan het Evangelie, met al zijne voorschriften, al zijne beloften, geene meerdere magt om de harten los te maken van de aarde dan de lessen der wijsbegeerte? Het geloof, de genade, de vernieuwing des levens — alles wordt voor krachteloos gehouden. *Het zout is smakeloos geworden.* Zoo zeker is het, dat de liefde tot het geld krijg voert tegen het werk van JESUS CHRISTUS, gelijk zij dat deed tegen Hem zelve; dewijl zij den mensch verleidt, de Gemeente doet ontaarden en de wereld ergernis geeft.

En zoo wij vragen, welk een oordeel den gierigaard verbeidt, dat oordeel treft hem reeds in dit leven. Door zijne ongerechtigheid zelve bereidt hij zich op aarde reeds zijne eigene straf; geene andere begeerlijkheid maakt den mensch ellendiger. SALOMO zegt dat hij, die het geld liefheeft, zich met het geld niet verzadigen kan, dat zijne zorgen toenemen met zijne bezittingen, dat anderen genieten hetgeen hij verzamelt, maar dat hij zelf daarvan geen genot heeft, dat hij al zijne dagen in duisternis gezeten heeft, en veel verdriets heeft gehad. (Pred. V: 10—17.) PAULUS toont hem ons als iemand, *die zich zelve met vele smarten doorsteekt* (1 Tim. IV: 10), en de Heer zelf voegt er dit eenvoudige, maar veel beteekenende woord bij, dat onmiddelijk op onzen tekst volgt: dat hij niet leeft uit zijne goederen. En behalve de straf, die de vriend des gelds zich met eigene handen treft, treft hem die ook van de goddelijke regtvaardigheid. BILEAM, die het geld zoo lief had, verloor zelfs het verachtelijk loon, dat hem verlokke, daar *de Heer dien van hem heeft geweerd, en hij gedood werd door de scherpte des zwaards.* De hebzuchtige ACHAN, die door den Heer beroerd werd, omdat hij het volk des Heeren had beroerd, kwam om en werd met steenen overworpen met alles wat hem behoorde, ook met den schat, die hem in verzoeking had gebracht. De ontrouwe GEHAZI brengt met NAÛMANS geschenken zijne melaatschheid in zijn huis, en deelt aan zijne nakomelingschap dit dubbel erfdeel van rijkdom en ellende mede. En JUDAS, de verraderlijke JUDAS, door wroeging verscheurd, maar ontoegankelijk voor berouw, werpt zijn geld in den tempel, doodt zich zelve met een dubbelen dood, draagt het zegel der goddelijke wraak op zijn opengebarsten lijk, en gaat henen naar zijne plaats.

Naar welke plaats? Wat is in de eeuwigheid het deel van den geldvriend? Gij denkt dat de liefde tot het geld eene zwakheid is, die God in zijne kinderen duldt; God zelf zegt u, dat het eene van die zonden is, die van zijn koningrijk uitsluiten. Gij zoudt ons van overdrijving en onregtvaardigheid beschuldigen, indien wij den liefhebber van het geld op ééne lijn

plaatsen met den dronkaard en den roover; maar weet dat God den gierigaard, ik zeg den gierigaard naar de taal des Bijbels, dat is de vriend van het geld, de gierigaard gelijk er zoo velen zijn, te zamen voegt met den dronkaard, den roover en nog grooter goddeloozen. Zoekt in de Heilige Schrift die schrikkelijke lijsten van de afschuwelijkste zonden, gij zult er bijna geene vinden, waarin de gierigaard niet genoemd wordt. Wij hebben gezien dat de gierigheid geteld wordt onder de zonden, welke den afval, voor de laatste tijden voorzeggd, zullen kenmerken. *De menschen zullen zijn liefhebbers van zich zelven, geldgierig, laattunkend, hoogvaardig, lasteraars, den ouderen ongehoorzaam, ondankbaar, onheilig, zonder natuurlijke liefde, overzoenlijk, achterklappers, onmatig, wreed, zonder liefde tot de goeden* ¹⁾, *verraders, roekeloos, opgeblazen, meer liefhebbers der wellusten dan liefhebbers Gods, hebbende eene gedaante van godzaligheid, maar die de kracht derzelve verloochend hebben* (2 Tim. 3 : 2—5). Wanneer JUDAS de valsche leeraars schetst, die de Gemeente verleiden, en in een enkel vers de namen bijeen voegt van de drie grootste zondaren, die de aarde ooit gedragen heeft, dan wordt de gierigaard BILEAM, geplaatst tusschen den moordenaar KAIN en den oproermaker KORAH (Judas vs. 11). Wanneer PAULUS in een ijzingwekkend toneel de ondeugden zamenvat, die onder de Heidenen heerschen, wordt de gierigheid in de eerste plaats genoemd (Rom. 1 : 29). Die het geld liefheeft behoort tot die zondaren die in de Gemeente niet geduld behooren te worden, en die de geloovigen uit zijnen omgang en van zijne tafel moet verwijderen, schoon zij een schijn van godzaligheid hebben. *Indien iemand, een broeder genaamd zijnde, een hoereerder is, of een gierigaard, of een afgodendienaar, of een lasteraar, of een dronkaard, of een roover, gij zult met zoodanig eenen ook niet eten* (1 Kor. V : 11). Eindelijk vindt de gierigaard zijne plaats op die lijst, waardoor de Heilige Geest aan de algemeene Kerk diegenen kennen doet, welke het verst verwijderd zijn van het koninkrijk Gods: *Weet gij niet dat de onregtvaardigen het koninkrijk Gods niet beërven? Duvalt niet: noch hoereerders, noch afgodendienaars, noch overspelers, noch ontuchtigen, noch die bij mannen liggen, noch dieven, noch gierigaards, noch dronkaards, geen lasteraars, geen roovers zullen het koninkrijk Gods beërven* (1 Kor. VI : 9, 10).

Ziedaar den gierigaard, den vriend van het geld, die in de wereld misshien voor een zedelijk, een godsdienstig mensch gehouden wordt, zie hem hier op weg onder het slechtste gezelschap dat er ooit gevonden werd: de regterhand reikt hij den

1) Of vijanden van het goede.

dronkaard, de linker den dief, door den overspeler (om niet nog gruwelijker namen te herhalen), door den overspeler voorafgegaan en den roover gevolgd. Zou hij op weg zijn naar het koninkrijk Gods? Wie zou dat kunnen gelooven? Neen, hij gaat naar de plaats van den roover en den overspeler, naar de plaats van den verrader JUDAS, naar de plaats van Satan en zijne engelen. Dat de gierigaard zich zelven niet langer misleide, dat hij wete wat hij doet en waar hij heengaat. Dat hij zich niet vleije, dat de deur voor hem zal opengaan, indien hij sterft zoo als hij thans is; zij zal niet opengaan voor hem, dan wanneer zij zich opent voor den dronkaard en den overspeler, die er te gelijk met hem aankloppen.

En indien deze nacht uw ziel van u werd opgeëischt? Heer bewaar ons voor de geldgierigheid! Zouden wij gevaar loopen daartoe te vervallen? Zouden wij er in geleefd hebben? Zouden wij er nog in leven? Heer, verlicht mij en stel mij niet in den rang der goddeloozen, *die zich vleijen in hunne oogen, als men hunne ongerechtigheid bevindt, die te haten is.*

Men bedriegt zich in de heerschappij, die de gierigheid onder de menschen uitoefent. Er is misschien geene zonde, die minder bekend is aan dengene, die er zich aan overgeeft; niemand zal bekennen, dat hij zich aan de zonde van gierigheid schuldig maakt, zeide een vrome bisschop, die menig biechteling had aangehoord. ¹⁾ De dronkaard of de overspeler kan voor zich zelven niet verbergen, dat hij inbreuk heeft gemaakt op de wet van God; de hoogmoedige of wraakzuchtige kan de driften, die hem beheerschen, opmerken en veroordeelen; maar de gierigaard kent zich zelven bijna nooit. Dewijl het voorwerp der andere begeerlijkheden slecht is in zich zelf, kan men ze als openbare vijanden behandelen; maar zoo is het niet met de liefde tot het geld. Het geld op zich zelf is goed, het geld is noodzakelijk om te leven, het geld is zelfs nuttig om wel te doen; er liggen derhalve eene menigte verontschuldigungen voor de hand! Welnu, wij beroepen ons op uw geweten, maar op een opregt, op een verlicht geweten. Wij willen u alleen eenige vragen voorstellen, en het aan u zelven overlaten u voor God te onderzoeken. Zij zullen drie punten betreffen: de middelen die gij aanwendt om geld te verkrijgen, de drift, waarmee gij het najaagt, en het gebruik dat gij er van maakt.

Zijn de middelen, die gij in het werk stelt om geld te winnen, altijd eerlijk? Dat die vraag u niet belge; ik denk hier niet aan zulke middelen, die u in de gevangenis zouden brengen; maar al zijn zij niet misdadig, zij zijn altijd geoorloofd

¹⁾ FRANCISCUS DE SALES.

voor de menschen, en vooral voor God? Is er niemand onder u, die geld leent tegen eene winst, die zoowel door de landswetten als door de menschlievendheid verboden wordt? Zijn er in uwen handel ook geheimen, wier openbaarmaking u zou doen blozen? Is het bedrog daaraan geheel en al vreemd? zoewel in gewigt, of maat, of monster, of berekening van kosten, of iets anders? Is de leugen uit uwe onderhandelingen geheel gebannen? Hebt gij nooit iets beloofd, dat gij niet hebt kunnen houden, nooit een kooper bedrogen in de hoedanigheid der koopwaar, in haar waarde, in de plaats van haar oorsprong? Vraagt gij voor hetgeen gij verkoopt nooit een te hoog gedreven prijs, te hoog om door de kansen van den handel geregvaardigd te worden? Maakt gij nooit misbruik van den toestand of de mindere kunde van hen, met welke gij te doen hebt, om hun nadeelige voorwaarden op te leggen, die gij voor u zelve niet zoudt aannemen? Heeft de zucht tot winst u nooit aangedreven om een pligt te verzuimen, of een last op u te nemen die u^wgeweten afkeurde? Hebt gij het geld of goed van anderen nooit in uwe gewaagde ondernemingen gebruikt? Hebt gij nooit de vruchten genoten van onregtvaardigheden door anderen gepleegd, of eene teruggave geweigerd, die men regt had van u te vorderen, zonder dat men de magt had u er toe te dwingen? Hebt gij nooit hetgeen men u verschuldigd was met hardheid geëischt, en daarbij de liefderijke aanbeveling van MOZES vergeten: *Indien gij eenigzins uws naasten kleet te pand neemt, zoo zult gij het hem wedergeven eer de zon ondergaat; want dat alleen is zijn deksel, het is zijn kleet over zijne huid; waarin zou hij liggen?* Vraagt gij, waar het de vermeerdering of het behoud uwer goederen geldt, wel altijd of daardoor ook twist of tweedragt in familiën, of wel eene regtszaak kan worden veroorzaakt, die gij niet onvermijdelijk zoudt hebben gevonden, indien gij bedacht hadt dat er geschreven staat: *zoo is er dan een gebrek onder u, dat gij met elkander regtszaken hebt; waarom lijdt gij niet liever ongelijk, waarom lijdt gij niet liever schade?* Wanneer gij geheel vrij zijt van dergelijke booze bedrijven, zijn er dan ook onder, waarvan gij u niet onthouden zoudt hebben, wanneer gij de wraak der wet of den teugel der meening van anderen niet te duchten hadt gehad? Onderzoekt u zelve. Ik wil u niet oordeelen; ik wil u alleen helpen om u zelve te oordeelen voor uw geweten en voor God.

Doeh ik wil aannemen dat de middelen, die gij gebruikt hebt, altijd ongerlijk zijn geweest. Maar de eerlijkheid sluit de gierigheid nog niet uit. Hier is een man, die rijk geworden is door den landbouw; kan er wel eerlijker bedrijf gevonden worden? Een ander, die wil rijk worden door het ontvangen van zijn

vaderlijk erfdeel; kan er iets meer geoorloofd zijn? JEZUS CHRISTUS noemt hen beide gierigaards, omdat zij beide het geld najagen met meer ijver, dan zij betoonen voor de dingen die God aangaan. Gevoelt ook gij, toehoorders, dien overheerschenden ijver om geld te winnen? Is het verwerven van rijkdom zoo gij arm, en het vermeerderen daarvan zoo gij rijk zijt, de gedachte die uw leven beheerscht, waardoor het begrijpelijk wordt dat gij voor het eene smaak, van het andere afkeer hebt, waarom gij dit wel, en dat niet doet? Kunt gij tijd vinden om een winstgevend beroep uit te oefenen, maar niet om God te bidden en den Bijbel te lezen? Indien gij één van beide kiezen moest, om of uwe inkomsten te zien verminderen, of des Zondags te arbeiden, waaraan zoudt gij de voorkeur geven? En zoo gij de dienst van God verkiest, brengt gij dan ook tot in zijn huis toe een hart mede, dat gewin najagt, en dat even als de Joden waarvan AMOS spreekt, zegt: *Wanneer zal die sabbath voorbij zijn?* Indien gij te kiezen hadt tusschen tweërlei werkring, waarvan de eene schitterend was, maar van gestadige verzoekingingen vergezeld, de andere minder gevaarlijk voor uwe ziel, maar ook minder vereerend, wat zoudt gij doen? Denkt er ernstig over na; wat zoudt gij doen?

Hebt gij, denkende aan den uitroep des Heeren: *Hoe bezwaarlijk zullen degenen, die op het goed hun betrouwen zelden, in het Koninkrijk Gods ingaan*, Mark. X: 24, ook gesidderd, omdat gij rijk waart, of God gedankt omdat gij het niet waart? Met welke gezindheid hoort gij mij thans aan? Zegt gij ook bij u zelve, dat alles wat ik daar zeg zeer goed en onweersprekelijk in beginsel is, maar dat het onmogelijk in het werkelijke leven is toe te passen; dat indien gij maar rijk werdt, gij gaarne dien kans zoudt willen wagen; en dat degeen die tegen de liefde tot het geld predikt, waarschijnlijk in zijn hart even zoo denkt als gij? Zijn uwe levendigste aandoeningen, is uwe hoogste blijdschap, uwe bitterste smart afhankelijk van de gunsten of teleurstellingen der fortuin? Treft een klein gewin, eene geringe schade u meer dan de voldoening, die eene goede daad, of de smart die eene bedreven zonde in u verwekt? Ziet gij verlangend uit naar eene erfenis? een teeder punt dat men niet gaarne voor zich zelve of anderen wil erkennen. Wanneer gij eene vrouw zoekt, vraagt gij dan ook zorgvuldiger naar hetgeen zij heeft, dan naar hetgeen zij is? Ten slotte, wat begeert gij vuriger, een Christen te wezen van uitstekende vroomheid, of een man van buitengewone middelen? En indien gij eens den Heer diendet, zoo als gij thans den Mammon doet, en den Mammon gelijk thans den Heer, wie van beide zou bij die verwisseling winnen? Onderzoekt u zelve; ik wil u niet oordeelen; ik wil u slechts helpen in het beoordeelen van u zelve.

Evenwel, ik wil aannemen, dat men dien grooten ijver in het najagen van het geld en goed bij u niet opmerkt; maar welk gebruik maakt gij van het geld? Ik vraag niet of gij het gebruikt, maar of gij het wel op eene liefdadige wijze gebruikt. Want mijn doel is niet om u te doen gevoelen, of gij ook een vrekkingen ophooper van goud, maar of gij ook een vriend van het geld zijt; en gij zoudt, gelijk wij gezien hebben, een groot geldvriend zijn kunnen, en het ook kunnen uitgeven tot uw eigen gebruik en genot. De rijke man, die den armen LAZARUS voor zijne deur van gebrek liet omkomen, leefde alle dagen vrolijk en prachtig; en de verkwistende hand, die voor de ijdelheid en de zelfzucht geopend is, sluit zich evenzeer voor de roepstem der liefdadigheid als die der schraapzucht.

Geeft gij? Het beginsel van het Evangelie voor de aalmoezen en de geldelijke bijdragen wordt uitstekend door PAULUS verklaard, waar hij de Christenen van Corinthe vermaant, om die van Judea te ondersteunen: *Dat uw overvloed zij om hun gebrek te vervullen; opdat ook hun overvloed zij om uw gebrek te vervullen, opdat er gelijkheid worde, gelijk geschreven is: die veel verzameld had, had niet over; die weinig verzameld had, had niet te weinig* 2 Kor. VIII: 14, 15. Hier wordt geene verpligte en volstreckte gelijkheid bedoeld; die hebben de Apostelen nimmer gepredikt; de Jeruzalemsche gemeente zelfs heeft die niet in uitvoering gebracht; die schoone hersenschim, die men verkeerdelijk aan het Evangelie heeft toegeschreven, kan men in leerstelsels vinden, die aan het Christendom geheel vreemd zijn. Maar als God de tijdelijke voorregten des rijkdoms ongelijk verdeelt, dan doet Hij ons daardoor zien, dat Hij op den overvloed des eenen rekent om in het gebrek van den anderen te voorzien; en door die wet der broederlijke liefde heeft Hij in de behoeften van dezen willen voorzien, en tevens de liefde van genen willen oefenen.

Welnu, zijt gij, geërde hoorders, zijt gij in den geest van die wet ingedrongen, en eert gij haar door haar te volbrengen? of meent gij haar even als de rijke man in de gelijkenis met voeten te mogen treden? Geeft gij aan de armen? Geeft gij aan uwe bloedverwanten, die de Heer u zoo bijzonder aanbevolen heeft met te zeggen: *Zoo iemand de zijnen, en voornamelijk zijne huisgenooten, niet verzorgt, die heeft het geloof verloochend, en is erger dan een ongelovige?* Geeft gij aan liefdadige instellingen, die zich in onze gemeente zoo vermenigvuldigen, en die aan hen, die zij ondersteunen, met het brood dat het ligchaam voedt, ook het brood, dat de ziele voedt, verschaffen? Geeft gij aan die godsdienstige vereenigingen, die het kenmerk onzer eeuw uitmaken, en die de kennis van den Heer en zijn Woord in de wereld verspreiden?

Indien gij geeft, *hoe* geeft gij? Geeft gij vrijwillig en door eene behoefte des harten, die u de gelegenheden zoeken doet, of geeft gij alleen, wanneer gij door het voorbeeld van anderen of door de tot schamens toe ontvangene uitnoodigingen daartoe gebragt wordt? Geeft gij in het geheim, en smaakt gij een bijzonder genoeg in die liefdewerken, die alleen God tot getuigen hebben? Er staat geschreven: *God heeft den blijmoedigen gever lief*; geeft gij blijmoedig? Is het bezoek van den inzamelaar der gaven u welkom? Behoort uw huis tot die, welke hij gaarne binnentreedt, of tot die, waarvan hij den drempel niet overschrijdt zonder eene overwinning op zich zelve te behalen? Moedigt gij hem aan door uwe ontvangst, of vangt gij aan met tot hem te zeggen, dat het een slecht jaar is, dat uwe zaken niet zeer voorspoedig, en de aanvragen vele zijn? Die arme inzamelaar! In de gemeente van Jeruzalem zou hij eene benijdenswaardige taak gehad hebben; maar hier, als hem die taak door iedereen zoo moeijelijk gemaakt wordt als door u, zoudt gij er u dan in zijne plaats mede willen belasten?

Maar boven alles; hoeveel geeft gij? Hebt gij uwe gift afgestapt als een zegen, of als eene vrekheid, 2 Kor. IX: 5, om met PAULUS te spreken? Ja, als eene vrekheid; het woord dat PAULUS hier gebruikt, is hetzelfde dat de Heer gebruikt in mijn tekst. De gift is eene vrekheid, wanneer men haar zooveel men, zonder zijn goeden naam te benadeelen, bekrimpt, zoodat het schijnt, dat men minder lust heeft om te geven dan om te behouden. Geeft gij zooveel, dat gij tot voorbeeld kunt strekken, of vergevoegt gij u om zooveel te geven als anderen, die te weinig geven? Zou de bloei der instellingen, waaraan gij uwe bijdrage geeft, indien allen gaven gelijk gij, verzekerd wezen, of zouden zij gevaar loopen om opgeheven te moeten worden? Geeft gij naar een beraamd plan? Maken het rijk Gods en de belangen der Christelijke liefdadigheid een afzonderlijk artikel op uw staat van begrooting uit, of zondert gij er slechts zooveel voor af, als u voor de hand komt, gelijk gij doet met kleine, onvoorziene uitgaven? Geeft gij aan liefdegiften meer, of geeft gij er evenveel aan, als aan hetgeen gij overtollig gebruikt? En zoudt gij de weelde in uw huisraad en op uwe tafel onderhouden kunnen met de offers, die gij den Heer aanbiedt? Hebt gij, om te kunnen geven, ik zeg niet met uwe handen gearbeid, naar des Apostels vermaning, maar over deze of gene neiging gezegevierd, uitgespaard aan hetgeen uw smaak streelt, afstand gedaan van eenig genoeg? Doch ik wil u sparen, en mijne vragen niet zoover uitstrekken als ik wel zou kunnen, misschien wel zou moeten. Want wat zoudt gij van mij denken, wanneer ik er bijvoegde: Zoudt gij al wat gij bezit, willen afstaan, indien God dat offer van u

vraag? En, toch dat offer werd van den rijken jongeling in het Evangelie gevraagd; en omdat hij daartoe niet besluiten kon, kon hij de discipel van JESUS CHRISTUS niet zijn; en indien hij later niet tot andere gedachten gekomen is, dan is hij thans in de hel met den goddeloozen rijken man. JESUS vraagt dat offer niet van allen, maar de gezindheid daartoe is toch voor allen een vereischte; en wie niet in de plaats van den rijken jongeling doen zou, hetgeen hij niet wilde doen, kan geen waar Christen zijn. Wat zegt gij van dat alles? Onderzoekt u zelve. Ik wil u niet oordeelen. Ik wil u slechts helpen in het beoordeelen van u zelve.

Maar zoo ik niet over een bijzonderen persoon moet oordeelen, ik kan mijne oogen niet sluiten voor den stand onzer maatschappij. Ik zie om mij heen; ik geef acht op hetgeen er in het land, in de stad onzer inwoning voorvalt, en ik zie mij verplicht op iedere der drie voorgestelde reeksen van vragen, ja te antwoorden.

Ja, men gebruikt dikwijls, gebruikt algemeen ongeoorloofde middelen om zich te verrijken. Indien ik mij niet voorgesteld had om mijne bewijzen aan uwe persoonlijke ervaring te ontleenen, dan zou ik hier de slavernij noemen, de slavernij, dien vloek voor het Heidendom, die schandvlek voor het Christendom; de slavernij die bestemd schijnt om in eene enkele daad al de misdaden en ongelukken te toonen, die de liefde tot het geld kan voortbrengen; de slavernij, die volkszonde, waartegen de openbare meening zich van alle zijden begint te verheffen, maar die sedert eeuwen onder ons bestaat, en nog bestaan blijft, ondanks de edelmoedige voorbeelden door onze naburen ons gegeven, en die tot zelfs in onze wetgevende kamers hare verdedigers vindt ¹⁾. Doch wij behoeven onze bewijzen zoo ver niet te zoeken; wij vinden ze in onze onmiddellijke nabijheid. De woeker, die onder Christenen zelfs niët genoemd behoorde te worden, is noch bij onze armen, noch bij onze rijken, noch in onze steden, noch in onze dorpen eene onbekende zaak; en zij die er zich aan schuldig maken, weten zoo zeer dat zij misdadig zijn, dat zij zich wel wachten om in geschriften sporen achter te laten van hunne lichtschuwe handelingen. Het bedrog en de leugen, groot of klein (ik ken dat onderscheid niet, omdat ik het van mijn Meester niet geleerd heb), het bedrog en de leugen zijn menigvuldig in handel en bedrijf. Ja zij zijn zoo algemeen geworden, dat men ze bijna

¹⁾ Toen deze leerrede werd uitgesproken, bestond de slavernij nog in de Fransche koloniën.

niet meer als zoodanig beschouwt; men erkent en verdedigt ze, en de koophandel heeft een eigen zedelijk wetboek voor zich, maar dat op zekere punten in het geheel niet eenstemmig is met de zedeleer van JEZUS CHRISTUS. Er zijn ja, ook nog geloovige mannen, die, het koste wat het wil, hun geweten zuiver willen bewaren; maar hun gering getal, maar de moeilijkheden waarin zij geraken, maar de verzoeking waarin zij komen, om zich òf te ontrukken aan een ongelijken wedstrijd van mededinging, òf den stroom te volgen in zaken, die niet te stuitend zijn voor hun christelijk gevoel, getuigen meestal te duidelijk tot welk eene hoogte het kwaad gestegen is. Maar al te gemakkelijk zijn zij te tellen die kooplieden, wier hart opregt, wier handen zuiver zijn, die de stem van hun geweten volgende, ook wanneer zij niet door die der wet gedwongen worden, in moeilijke dagen er niet aan denken, om hunne eigene welvaart te vergrooten dan na de verliezen van anderen te hebben hersteld; maar minder zeldzaam is het, dat men in roekelooze ondernemingen het geld waagt, dat aan anderen toebehoort, om bij mislukking zich door eene bankbreuk te redden, en later weér even als vroeger te beginnen, behalve het goede geweten. Het wantrouwen heerscht overal; men moet op de kwade trouw rekenen; men moet het gekochte nameten of wegen; men moet met iedereen over den prijs dingen; en die noodlottige gewoonte alleen, die den eerlijkste in weérwil van zich zelve medesleept, is genoeg om een denkbeeld van de zedelijkheid te geven, die in den handel heerscht. Niets, zelfs niet de gezondheid der koopers, wordt ontzien, vergiftige of althans der gezondheid nadeelige zelfstandigheden worden vermengd met het brood, dat ons voeden, en met den drank, die onzen dorst lesschen moet. Meesters en knechten, door een zelfden arbeid aan elkander verbonden, trachten om strijd elkander te dwingen, en schijnen slechts daarom in betrekking te staan, om elkaar te benadeelen. Wij hebben knechten zien zamenspannen om de fabriek-eigenaars te noodzaken hun daggeld te verhoogen, en van alle kanten zien wij fabrikanten van de behoefte, waarin de arbeiders verkeerden, misbruik maken, om hen te dwingen tot een bovenmatigen, ziel- en ligchaam uitputtenden arbeid. Wij zien jonge kinderen (o, mogten toch de volksvertegenwoordigers, die ons de diepte der wond hebben doen peilen, eindelijk een krachtig geneesmiddel daartegen vinden!) wij zien jonge kinderen van des morgens zes tot des avonds tien uren in de fabrieken werken, zoodat zij verwijderd van de scholen, verstoken van godsdienstig onderwijs, naauwelijks den noodigen tijd vinden om te eten en te slapen, en door eene verdierlijkende uitputting van krachten tot prikkelende middelen worden gedre-

ven, die hen nog meer verdierlijken. Dikwijls zien wij hen, men durft het nauwelijks zeggen, nog meer verlaten dan de slaven onzer koloniën, om de eenvoudige, maar verschrikkelijke reden, dat men meer zorg draagt voor hetgeen men koopt, dan voor hetgeen men huurt. Men beweert dat de menschlievende fabrikant de algemeene gewoonte wel moet volgen, indien hij zich niet verplicht wil zien, zijne werkplaatsen te sluiten.

Het kan zoo zijn, ik zal het niet beoordeelen; maar hoe treurig is dan onze toestand, dat men iemand niet vrijspreken kan, zonder de maatschappij te beschuldigen! Ach, hoe weinigen zijn er, wier vermogen, het moge aanzienlijk of gering zijn, niet door de hand der zonde is verzameld! en de wijze waarop het geld gewoonlijk verworven wordt, regtvaardigt maar al te zeer den treurigen naam, dien de Heer er aan geeft: de *onregtvaardige Mammon*.

Ja, ook thans nog jaagt men met onverzadigbaren ijver naar geld en goed. Die ijver werd in alle tijden gevonden, maar in onze dagen heeft zij een eigenaardig karakter, den hartstogt namelijk om *schielijk rijk* te worden. Men waagt alles, om alles te winnen; men stelt zich liever bloot aan het gevaar om tot armoede te vervallen, dan geene kans te wagen om schatten te winnen; en die eerlijke middelstaat, aan welken AGUR boven alle andere dingen de voorkeur gaf, in de bede: *Armoede noch rijkdom geef mij niet; voed mij met het brood mijns bescheiden deels*, schijnt de tegenwoordige eeuw met de meeste zorg te vlieden. Slaat de oogen om u heen. Allen zijn geldgierig, allen dorsten naar rijkdom en willen dien in één dag verwerven. De handel is geldgierig, de mededinging is buitensporig, de ondernemingen komen snel tot stand, haar voorspoed is ongehoord, haar val onverwacht, het wagen neemt geen einde; de loterijen, de kansberekening, de geruchten van den dag, het spel onder allerlei vormen is het hedendaagsche lokaas voor den ouden dorst naar goud. De industrie is geldgierig: die verbazingwekkende uitvindingen, die elkander opvolgen en verdringen, hebben minder de vorderingen der kunst, dan het geldelijk voordeel ten doel; uit de begeerte naar winst geboren, strekken zij zich naar winst uit, bij haar versnelden voortgang zijn onvoorzigtigheden onvermijdelijk, en ongeluk bij ongeluk is daarvan het gevolg; maar wat nood! de hebzucht wentelt hare raderen ongeduldig om over verminkten en dooden. 't Is waar de aarde heeft hun bloed gedronken, doch wat er over blijft is — het geld. De eierzucht is geldgierig: die menigte die naar ambten en posten dingt, en op alle wegen, die naar invloed en gezag leiden, elkander verdringt, heeft haar begeerig oog minder zoo als eer-

tijds op de eer geslagen, dan wel op het geld; en dat het geld vaak de sleutel is om zich den toegang tot die ambten te openen, blijkt uit de anders prijzenswaardige, maar toch ook vernederende voorzorgen, die er genomen moeten worden om dat misbruik te weren. De worsteling der partijen is geldgierig: indien achter de zucht tot omverwerping bij deze, meestal de begeerte verborgen is, om zich zelve te verheffen en te verrijken — is de zucht tot orde bij gene wel altijd zoo zuiver, dat er nimmer de lust om zijne voorregten te behouden onder verscholen is? en staan niet velen daarom vooral de gelijkheid voor, omdat zij eene gelijkheid in bezit bedoelen? Zijn er ook geene vrienden van het behoud, die boven alles het behoud bedoelen van hun geld en goed? De wetgeving is geldgierig: het geld is haar hoeksteen; het geld verkiest de personen, die over ons maatschappelijk en staatkundig lot uitspraak doen zullen; het kiest zelfs de bestuurders der gemeente; en wanneer men den gang der zaken gadeslaat, men zou gelooven dat de rijken het gemakkelijkst in het koninkrijk der hemelen komen. Het huwelijk is geldgierig: de vereeniging der personen is gewoonlijk eene zaak van ondergeschikt belang; de bezittingen van twee personen worden voor elkander geschikt geacht, worden voor elkander begeerd, lokken eikander aan en worden aan elkander gehuwd, en zoo wordt de innigste van alle vereenigingen vernederd tot eene berekening, en de uitkomst in een contract uitgedrukt. De letterkunde is geldgierig: dat streven naar volmaaktheid, dien onvermoeiden arbeid, die ernstige studie, dat naauwgezet aankweken van het schoone, het ware en het goede, dat eertijds onze groote schrijvers kenmerkte, zoekt gij te vergeefs bij hunne hedendaagsche opvolgers; ongeduldig om werken te leveren, nog ongeduldiger om geld te verwerven, verspilt de hedendaagsche letterkunde hare krachten aan onvoltooide, gebrekkige, of wat nog erger is, aan zedeloze geschriften, maar die den smaak der menigte prikkelen, en stroommen van eerloos goud in de handen hunner schrijvers doen vloeijen. Wat zal ik nog meer zeggen? Wat zouden wij vinden, zoo wij onderzochten, welk deel de liefde tot het geld aan de talloze dwalingen heeft der geesten, die her- en derwaarts geslingerd worden, en aan de dwaze stelsels, die elkander omverwerpen, nadat zij elkaar eenige jaren gesteund hebben door hun gemeenschappelijk beroep op het stoffelijk belang? Het deel dat zij heeft aan de misdaden die de kolommen onzer dagbladen bezodelen, aan de echtscheidingen, den haat, de wraak en al die vruchten der zonde, die wij overvloedig inoogsten van een akker, door het ongeloof bezaaid?

In één woord, door het gebruik dat men maakt van hetgeen

men bezit, toont men dat men het geld liefheeft. Niet dat men het niet uitgeeft, nooit is men welligt rijkelijker in zijne uitgaven geweest; maar op eenige weinige uitzonderingen na, wordt hetgeen men uitgeeft aan de eigenliefde verkwest, en niet aan de liefdadigheid geofferd. Een enkel voorbeeld wil ik hier aanhalen, namelijk den toestand onzer godsdienstige en weldadige maatschappijen. De Heer heeft in onze dagen zijne kinderen het gelukkig denkbeeld ingegeven, om ter verspreiding van het Evangelie gebruik te maken van den geest van vereeniging, die veel vermogende kracht onzer eeuw. Hij heeft geloovige dienstknechten verwekt, die hun tijd, hunne kracht, hun geld hebben aangewend, om inrigtingen daar te stellen en te onderhouden, die aan het welzijn hunner medemenschen en de eere Gods waren toegewijd. Vervolgens hebben zij de gemeenten gedrongen, dat zij aan dien vromen arbeid deel zouden nemen; zij hebben ook ondersteuning verkregen, het werk Gods is niet gestaakt geworden; zoo is er veel goeds verrigt, en daarvoor danken wij naast God hen, welke die offers hebben gebragt, die Gode welgevallig zijn. Maar zijn de ontvangene bijdragen mild te noemen, zijn zij genoegzaam? Geven wij over het algemeen zoo als wij konden, zoo als wij moesten geven? Doen wij dat ook slechts eenigermate? Neen. Die genootschappen blijven in stand, maar zij kwijnen. Het eene kan uit gebrek aan geld de uitgave van den Bijbel, die het zich heeft voorgesteld, niet ten uitvoer brengen; een ander ziet zijne te korten jaarlijks toenemen; een derde heeft wel zendelingen gereed, maar het faalt aan de gelden, om ze te zenden aan de volksstammen, die hen met heilbegeerte verbeiden. Arme Heidenen! Wij zullen u zendelingen geven, maar gij zult ze zelve moeten bekostigen: gij zult de helft van uwe geringe inkomsten, gij de éénige geit die gij in de wereld bezit, gij uwe spaarpenningen van een geheel jaar moeten afstaan. Mogt u onze karigheid slechts niet ter ooren komen, opdat gij daarnaar het Evangelie niet beoordeelen moogt, dat wij u prediken. Wij herhalen het, in onze vereenigingen en genootschappen gaat alles een moeilijken, kleingeestigen, onvasten gang, en zoo zal het blijven, zoolang er in onze giften geene groote wijziging, geene geheele verandering plaats heeft. Niet dat er gebrek is aan geld, maar het neemt eene verkeerde rigting: in plaats van overvloediglijk te vloeijen in de kanalen der liefdadigheid, om den akker des Heeren te besproeijen, wordt het opgehoopt in de koffers van den vrek, of het gaat verloren op den dorren zandgrond der overdaad. Wanneer ik het noodige deel afzonder voor de behoeften, voor hetgeen gewoonte en welvoegelijkheid vorderen, voor hetgeen de voorzorg voor de toekomst eischt, of de inrigting van

het huisgezin, ja de verst gedrevene voorzigtigheid; ook dan nog zouden er middelen genoeg aanwezig zijn om rijk te zijn in goede werken, indien namelijk *deze* besluiten kon om de uitgaven te besnoeijen die hij doet, enkel om aan eene opkomende luim te voldoen, en die hij niet eens in ernst zou durven verdedigen, en indien *gene* moeds genoeg had om de hand uit te strekken naar dien schat, dien hij van jaar tot jaar nutteloos ophoopt. En hoe zou het dan zijn, zoo men deed wat de discipelen van een gekruisigden Meester behoorden te doen, indien men iets afzonderde van hetgeen men voor zijn gemak, genot of smaak besteedt, van hetgeen men het noodige noemt, maar waarbij toch zooveel overtolligs is? Hoe zou het zijn, indien men in den geest van DAVID handelde als hij dit schoone woord spreekt: *Neen, want ik zal den Heere mijnen God niet offeren, brandofferen om niet.*

Ik wil, noch kan bepalen, wat gij mijne broeders zoudt moeten geven! Maar vergelijkt hetgeen gij geeft met hetgeen de eerste Christenen gaven; ik bedoel niet alleen die van Jeruzalem, maar ook van de andere gemeenten: *Wij maken u bekend, zoo schrijft PAULUS aan die van Korinthé, de genade van God, die in de gemeente van Macedonië gegeven is: dat in vele beproeving der verdrukking, de overvloed hunner blijdschap en hunne zeer diepe armoede zeer overvloedig geweest is tot den rijkdom hunner goeddadigheid. Want zij zijn naar vermogen, ja boven vermogen geveilig geweest; ons met vele vermaning biddende dat wij wilden aannemen de gaven in de gemeenschap dezer bediening, die voor de heiligen geschiedt.* O mijne broeders! wanneer zullen de rollen ook tusschen u, en ons, uwe leeraars, omgekeerd zijn? Wanneer zult gij ons dringen om uwe giften aan te nemen en wij uw ijver moeten matigen? Vergelijkt hetgeen gij geeft, met hetgeen er gegeven wordt, door wie? door de rijkste volkeren der wereld? door de Engelschen en Amerikanen? Neen, door de vrijgemaakte negerslaven. De vijfmaal honderdduizend negers van Jamaïka, die nog zoo kort in het bezit der vrijheid zijn, hebben onlangs in den loop van één jaar tot godsdienstige en weldadige doeleinden zevenmaal honderdduizend gulden gegeven; eene verbaazende som wanneer men hunne armoede in aanmerking neemt. Vergelijkt eindelijk hetgeen gij geeft, met hetgeen de Joden, volgens de wet van MOZES, verplicht waren te geven voor de openbare eeredienst en de armen. Het tiende van hunne inkomsten was voor de Levieten, en daarenboven het veertigste voor de priesters; voorts moesten de Joden de opbrengst hunner vruchtboomen afstaan gedurende vier jaar, de eerstelingen van alle inzameling, het zestigste deel van den oogst, de voortbrengselen van den grond gedurende het jubeljaar, dat om de zeven jaren

terugkeerde, en de schulden die zij van het eene jubeljaar tot het andere in te vorderen hadden. Daarbij moet gevoegd worden het hoofdgeld van een sikkal, al de verschillende offers en de reizen naar Jeruzalem, en men zal bevinden dat de last, dien God Zijn volk had opgelegd, meer dan het derde hunner inkomsten bedroeg. Wie zou ons dergelijke offers durven opleggen? En moest toch onder de nieuwe bedeeeling de liefde niet meer uitwerken dan de wet onder de oude? Indien God met het vertrouwen van een vader op zijne kinderen tot ons gezegd heeft: Gij zult den Heer uwen God liefhebben met geheel uw hart, en uw naaste als u zelve, en aan ons de toepassing van dien volmaakten regel overgelaten heeft, zullen wij dan dat vertrouwen misbruiken, en nalaten wat wij aan God en den naaste verschuldigd zijn?

Wij willen niet bepalen wat gij zoudt moeten geven, ik herhaal het, zoo God het niet bepaald heeft! maar wat wij willen, en dat heeft ook God gewild, toen Hij dit gebod gaf, is dat de liefde zelve dat bepalde, *een iegelijk gelijk hij gave ontvangen heeft*. Maar die liefde wordt onderdrukt door de liefde tot het geld. Meniggen geniet voor zich al de aangenaamheden des levens, en laat een bloedverwant, een broeder, ik mag niet onderstellen een vader of moeder, verkwijnen in de ontberingen en uitputtingen der armoede. Menig rijke heeft in een jaar minder over, ter ondersteuning van liefdadige instellingen, dan hij voor zijne huishoudelijke uitgaven op één dag besteedt. Menige door de wereld gevierde vrouw kan ter naauwernood vijf of tien gulden missen ter uitbreiding van het rijk Gods, die twintigmaal zooveel uitgeeft voor een enkelen genotvollen avond. Bij menigen rijken landbouwer moet men allen aandrang gebruiken om eenige guldens te verkrijgen, om het Evangelie onder de Heidenen of in het vaderland te verspreiden, die duizenden ten koste legt om zich eene gemakkelijker of sierlijker woning te bouwen. Men duide mij de vrijheid, waarmede ik spreek, niet ten kwade; ik pas mijne woorden niet op dezen of genen toe, en wensch dat niemand ze anders toepasse dan op zich zelve. Maar ik spreek van hetgeen ieder weet en ieder ziet; en indien ik zweeg waarlijk *de steenen zonden spreken*. Hoeveel gierigheid is er in de wereld! hoeveel gierigheid in de gemeente! hoeveel gierigheid in de stad! hoeveel gierigheid op het land!

Maar ik kom terug op u mijne hoorders, en dan is er geen sprake van de maatschappij, maar van u, van u zelve. Legt de hand op uw geweten. Vergeet den armen zondaar, die tot u spreekt. Stelt u voor dat JESUS CHRISTUS, uw Heer en uw God, zelf tot u kwame; dat Hij met dien blik, die tot het harte doordringt, met die goddelijke stem, die het hart beweegt, tot u

zegt: *Vriend!* zoo sprak Hij ook den gierigaard JUDAS aan: *vriend! zijt gij een vriend van Mij, of zijt gij een vriend van het geld?* Gevoelt gij dat de waarheid u veroordeelt? Stoot dan het licht niet terug? Rukt den pijl niet uit, die tot in uw hart doordringt! Gij leeft in de zonde, in eene zonde die u in het verderf storten zal! daar moet gij uitgaan, gij moet er uit gaan, wat het ook koste! Indien de Heer tot allen zegt: *Ziet toe, wacht u van de gierigheid*, tot u zegt Hij: *Ziet toe, redt u van de gierigheid!* Op welke wijze? Dat zal ik ten slotte zeggen. Ik zal kort zijn, de tijd roept mij; en indien gij opregt zijt, dan zijn weinige woorden ook genoeg; en zijt gij dat niet, dan zouden alle mogelijke vertoogen vruchteloos zijn.

U redden van de gierigheid! dat is het werk van God alleen. Maar God kan het. Hij heeft het anderen gedaan. Er zijn vrienden, hardnekkige vrienden van het geld geweest, die tot milde en liefdadige mannen vernieuwd zijn. Daarvan kan ZACCHEUS ten getuige strekken, die tollenaar, die zondaar, die rijk geworden was door het onregt, dat hij den naaste had aangedaan; deze wordt niet alleen bekeerd, maar hij wordt oogenblikkelijk bekeerd. Neemt hem tot voorbeeld. Twee dingen doet ZACCHEUS, vooreerst wordt hij een discipel van JEZUS CHRISTUS, ten tweede gebruikt hij hetgeen hij bezit naar den wil van JEZUS CHRISTUS. Doet desgelijks; geeft van heden af aan JEZUS CHRISTUS uw hart en uwe hand.

Met het hart moet gij een aanvang maken. De liefde tot het geld heeft in het hart hare woonstede. Wat moet er gedaan worden om er haar uit te drijven? Moet er een ernstig voornemen worden opgevat om haar te bestrijden en te smoren? Dat is de raad der zedepredikers van onzen tijd; maar daardoor hebben zij nog niemand van de geldliefde genezen; daarom bleef SENECA een gierigaard, al sprak hij in zijne welsprekende vertoogen in de krachtigste bewoordingen het oordeel over de gierigheid uit. Geheel anders spreekt het Evangelie daarover; het opent ons hart voor eene andere liefde, voor de liefde tot den Heer. Er is in het hart des menschen een dorst, die door de liefde tot het geld niet voldaan wordt, maar die alleen gelescht kan worden door de liefde tot CHRISTUS. Geeft uw hart aan JEZUS CHRISTUS, en dat is niet moeilijk, want wie Hem beschouwt moet Hem liefhebben. Gij hebt het Evangelie gelezen; maar gij zijt er niet aandachtig bij geweest: leest het nogmaals en smeekt dan op uwe knieën, dat de Heer door Zijnen Geest het u doe verstaan en gevoelen. *Die heilige onnoozele, en onbesmette, van de zondaren afgescheiden en hooger dan de hemelen geworden*, daalt op aarde neder, om te zoeken en zalig te maken wat verloren was, om u, uzelf te zoeken en zalig te maken. *Hij, die rijk was*, en welk

een rijkdom! *werd arm voor u*, en welk eene armoede! Hij kwam en leefde op aarde, Hij uw Heer en uw God, zoo als gij er niet zoudt willen leven, door de liefdadigheid van dezen en genen onderhouden, geene didrachmen bezittende om de tempelschatting te betalen, noch eene plaats hebbende om het hoofd neder te leggen. Hij wordt verkocht voor dat ellendige geld, waaraan gij boven alles de voorkeur geeft, overgeleverd in de handen der zondaren, veroordeeld als een misdadiger, gesmaad, met doornen gekroond, tusschen twee boosdoeners aan het kruis gehecht; voor wien? voor u; ja voor u, die tot op dezen dag toe de dertig zilverlingen van JUDAS hooger hebt geschat dan het bloed des Verlossers, maar die voortaan het bloed uws Verlossers hooger schatten wilt dan de dertig zilverlingen van JUDAS. Aanschouwt Hem en gelooft, en valt Hem te voet met Petrus, zeggende: *Gij zijt de CHRISTUS, de Zoon des levenden Gods*. Dan zullen, gij behoeft er niet aan te twijfelen, de schandelijke banden, waarmede gij aan den Mammon gekluisterd zijt, van zelf afvallen. Zult gij dan nog den rijkdom het hoogste goed, en de armoede ondragelijk noemen? Uw Zaligmaker is arm geworden, om voor u eeuwige schatten te verwerven. Zoudt gij nog bekommerd zijn, waarvan gij en uw gezin leven zult? De Heer zegt tot u: *Ik zal u niet begeben, en Ik zal u niet verlaten*. Zoudt gij niet geduldig dragen dat uwe goederen u ontnomen werden, daar gij betere en duurzame goederen bezit in den hemel? Zoudt gij weigeren om hetgeen gij bezit aan den Heer ten offer te brengen? Het is een pand, dat Hem toebehoort, en dat Hij u heeft toevertrouwd, Hij die zich zelve het eerst voor u heeft overgegeven; en die uw eenige schat, en eenige rijkdom, uw goud en het zilver is uwer kracht. Men behoeft slechts een Christen, een waar Christen te zijn, om tot de belanglooste menschen te behooren; indien er zoo weinig menschen gevonden worden, die niet door de begeerte naar het geld beheerscht worden, dan is het omdat er, zelfs onder de Christenen, zoo weinig ware Christenen zijn.

Ziedaar de eerste schrede, het geloof des harten, de tweede is de mildheid der hand, die uit dat geloof geboren wordt, en het wederkeerig aankweekt. Naauwelijks is ZACCHEUS tot de kennis van den Zaligmaker gekomen, of hij komt tot Hem en zegt: *De helft van mijne goederen, Heer! geef ik den armen; en indien ik iemand door bedrog iets ontvreemd heb, dat geef ik vier dubbel weder*. Volgt hem na. Geeft, even als hij, regelmatig; stelt u als hij, een geruimen en edelmoedigen regel vast. *Wat ieder geven moet, en hoe hij het geven moet*, dat moet uitgemaakt worden tusschen den Heer en hem, daarom trent heeft het Evangelie niets voorgeschreven, dat heeft het aan uwe hefte overgelaten. Beschaamt dat vertrouwen niet! Verheft u boven de koele gewoonte, en verant-

woordt u deswege niet aan de menschen maar aan JEZUS CHRIS-
TUS. Weest over u zelve niet voldaan, voordat gij uit zijnen
mond hoort: *Het is wel!* Doordringt u van de gedachte, dat
hetgeen gij hebt veel eer aan Hem dan aan u toebehoort, en dat
gij er de rentmeesters van zijt, om het in zijnen naam te bestu-
ren. Denkt aan het woord van den Heer JEZUS: *Het is zaliger te
geven dan te ontvangen*, en geeft als iemand die gevoelt, dat het
geven zelf eene genade is, die God hem verleent. Verheugt er
u over dat gij in een tijd leeft, waarin de gelegenheden om wèl
te geven steeds toenemen. Gelukkig hij, die te gelijker tijd aan
de roepstem des tijds, aan de roepstem der menschen, aan de
roepstem des Heeren, aan de roepstem van zijn eigen hart, zoo
dat hart namelijk door de liefde bezielde wordt, gehoor kan ge-
ven!

Dat geluk, rijken, is vooral het uwe! Leert eindelijk uwen
rijkdom waarlijk genieten. Begrijpt toch waarom God u dien
gegeven heeft. Beschikt over uwen rijkdom tot zijne eer, zoolang
gij leeft, en vergeet in uwe laatste beschikkingen Hem niet, aan
wien gij de aardse en de hemelsche erfenis verschuldigd zijt.
Waartoe zullen u schatten dienen, indien gij niet weldadig, in-
dien gij niet *rijk zijt in goede werken, gaarne mededeelende zijt, en
gemeenzaam*. Dan slechts zult gij u gelukkig gevoelen, en met u
zal de wereld zich gelukkig achten, omdat gij rijk zijt. Dan
zal diezelfde voorspoed, die zoo velen ten verderve is geweest,
voor u een middel te meer zijn *om uwe roeping en verkiezing vast
te maken*. Dan zult gij, u losmakende van uwen aardse schat,
met vreugde herdenken, dat gij met blijdschap gezaaid hebt in
den akker des Heeren, waarvan gij met woeker oogsten zult; en
gij zult, even als die weldadige menschevriend, op uw graf kunnen
laten plaatsen: *Hetgeen ik behouden heb, heb ik verloren, maar
wat ik gegeven heb, behoud ik*.

En gij wien de Heer het deel heeft gegeven, waarom de wijze
AGUR bad, beklaagt er u niet over, dat gij niet zoo veel kunt
geven als gij wel zoudt willen, maar geeft hetgeen gij kunt.
Indien men geeft met een blijmoedig hart, dan is men welge-
vallig naar hetgeen men heeft, en niet naar hetgeen men niet heeft.
Indien gij overigens naauwkeurig acht geeft, dan zult gij be-
vinden, dat gij meer, veel meer doen kunt, dan gij wel denkt.
Eene verstandig bestaurede liefde zal u rijk maken voor den Heer;
menig onuitvoerbaar offer zal u gemakkelijk worden; menige
noodzakelijke uitgave zal u overtollig voorkomen. En heeft de
rijke boven u het voorrecht om overvloediger giften aan te bieden,
gij hebt het voorrecht boven hem, dat met de uwen zelfverlooo-
chening gepaard gaat.

Maar zou u, die door den Heer in denzelfden stand geplaatst

zijt, waarin Hij zich bevond, de beoefening der christelijke weldadigheid ontzegd zijn? Neen, mijne broeders. Neemt de arme weduwe ten voorbeeld. Hebt gij niets om te geven? Welnu zij had niet meer dan gij; maar de zucht om haar offer te brengen, heeft haar in diepe armoede een offer doen vinden, dat de Heer geprezen heeft. Of dunkt u hetgeen gij kunt geven te gering, dan dat het vruchten zou dragen? Zijn de twee penningkens van de weduwe dan verloren gegaan? Hebben zij niet meer vrucht gedragen dan de rijke gaven, die te gelijker tijd in de offerkist geworpen werden? Die twee penningkens zijn vermenigvuldigd van geslacht tot geslacht, door het geloof dat ze bragt, en den zegen des Heeren, die ze aannam, en die wilde dat Zijn woord ze in voortdurende gedachtenis hield. Die twee penningkens hebben eeuw na eeuw de offers uitgelokt van eene menigte arme Christenen, die niet geweten zouden hebben, dat ook zij verplicht waren iets te geven, zoo zij het niet van de arme weduwe hadden geleerd, en die door hunne menigte veel meer geven dan de rijken, gelijk men dikwijls berekend heeft. Die twee penningkens hebben de armenkas der gemeente verbazende sommen doen toevloeyen; nog is hunne werking niet ten einde, zij zullen voortgaan met invloed uit te oefenen *overal waar dit Evangelie gepredikt zal worden*; en zoo gij heden tot het besluit komt, om de liefdadigheid der weduwe na te volgen, dan zal dit eene nieuwe vrucht van haar offer wezen. En waarom zou zoo ook het deel uwer gave niet zijn? Weest gij slechts getrouw, en stelt uwe verwachting op Hem, die de olie vermenigvuldigde der weduwe van Sarepta en het penningken van de weduwe te Jeruzalem.

Heer JESUS, Gij zijt heden tot ons gekomen en hebt tot ons gezegd: *Ziet toe en wacht u van de gierigheid!* En wij, wij komen tot U en zeggen: Red ons van de liefde tot het geld! Ruk los, en smoor die slang, die ons met hare kronkels omslingerd houdt! Het geloof des harten, de mildheid der handen alles komt van U! Geef ons beide, opdat wij, gewaschen in Uw bloed en gedoopt met Uwen Heiligen Geest, alles wat wij hebben en alles wat wij zijn, voortaan wijden aan Uwe dienst, zoodat wij ons gelukkig zouden achten, zoo wij duizend rijkdommen en duizend levens hadden, om ze U te kunnen opofferen, en het betreuren zouden, dat wij niets meer hadden, dat wij U opofferen konden, om U te danken voor die onuitsprekelijke gave, die onze eeuwige vreugde en onzen eeuwigen rijkdom uitmaakt! Amen!

Nederlandsche Stoomdrukkerij, Nieuwendijk, L 76, Amsterdam.